

Magdalena Abadzhieva

(Bulgaria, Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences)

The International Conference of the Institute for Bulgarian Language at the Bulgarian Academy of Sciences Marks its 80th Anniversary

Abstract: The article makes an overview of the International Jubilee Conference of the Institute for Bulgarian Language Prof. Lyubomir Andreychin held between 15 and 17 May 2022 in Sofia. After presenting the highlights of the talks delivered at the opening ceremony, the author sketches the history of the foundation of the oldest scientific institute of the Bulgarian Academy of Sciences and rounds up the piece with a brief summary of the scientific programme.

Магдалена Абаджиева

(България, Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“,
Българска академия на науките)

Институтът за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ – БАН отбеляза с международна конференция своята 80-а годишнина

Международната майска конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ към Българската академия на науките се превърна в последните години в традиционен форум, който събира изявени български и световни имена от сферата на българистиката, за да споделят своите последни постижения и научни търсения.

Традиционно събитието се провежда в рамките на три дни, около 15 май – датата, на която е основан Институтът за български език. Тъй като през 2022 г. тази важна духовна институция чества своята осемдесета годишнина, конференцията беше пряко обвързана с празника, превръщайки се в юбилейна. Благодарение на средствата, предоставени от Фонд „Научни изследвания“, тя се проведе на високо научно и организационно равнище.

Нейното тържествено откриване се състоя на 15-ти май, неделя, в централната сграда на Българската академия на науките, намираща се на ул. „15 ноември“ № 1. Официални гости бяха г-жа Илияна Йотова – вицепрезидент на Република България, Негово Превъзходителство г-н Мачей Шимански – посланик на Република Полша в Република България, както и член-кореспондент Евдокия Пашева – заместник-председател на БАН. Сред официалните гости бяха също: г-жа Надя Кантарева-Барух – директор на Националното издателство за образование и наука „Аз-буки“, г-жа Селена Георгиева от представителството на Европейската комисия в България и доц. д-р Пенка Ватова – директор на Института за литература към БАН.

В залата бяха и още много колеги и приятели от други научни институции, сред които Софийският университет „Св. Климент Охридски“, Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“, Югозападният университет „Неофит Рилски, Институтът за етнология и фолклористика с Етнографски музей при БАН и др. Водещ на официалната част беше проф. Христина Дейкова – заместник-директор на Института за български

език, а конференцията беше тържествено открита от неговия директор – проф. д-р Лучия Антонова.

Своята реч проф. Антонова започна с кратка информация за създаването на Института, основан на 15 май 1942 г. като Служба за български речник, като подчерта важността на делото на нашите предшественици от миналото, участвали в това историческо събитие.

Трябва да се отбележи, че настоящата година е юбилейна и по отношение на една друга годишнина, тъй като на 8 март 2022 г. се навършиха 140 години от рождението на акад. Стоян Романски¹. С неговата работа като секретар на Академията се свързва именно основаването на нейния първи институт – Службата за български речник, преаснала след това в Институт за български език. По настояване на акад. Ст. Романски и в резултат от неговите усилия българската държава отпуска средства, с които да се изпълни една от най-важните задачи на Българското книжовно дружество, залегнала още при неговото учредяване през 1869 г. – съставянето на всеобеман тълковен речник на българския език. Днес, години по-късно, Речникът на българския език непрекъснато се обогатява от учените от Секцията по българска лексикология и лексикография към ИБЕ – БАН и е достъпен и онлайн на адрес <https://ibl.bas.bg/rbe/>.

В своята реч проф. Лучия Антонова наблегна специално на факта, че през всичките 80 години, в които съществува, Институтът за български език се стреми да поддържа високото научно дело на своите предшественици, а неговите служители днес са признати имена в научната общност не само в сферата на българистиката, но и в сферата на славистиката, балканистиката, както и в други направления на езикознанието. Авторитета на своите колеги проф. Антонова онагледа с факти от годишния отчет² за изминалата 2021 година и подчерта, че Институтът е член на META-NET – европейска мрежа за високи постижения в областта на езиковите технологии, както и на Европейската федерация на националните езикови институти, основана през 2003 г. в Стокхолм като мрежа за насърчаване на многоезичността в Европа.

Проф. Антонова обърна внимание на факта, че през 2021 г., съвместно с Асоциацията на българските училища в чужбина, се е провел шестият форум „Изследователски подходи в обучението по български език“. По този начин Институтът за български език продължава делото на своя патрон Любомир Андрейчин, като се стреми да развива не само теоретичните научни изследвания, но и да бъде в помощ на обучението по български език. Припомняйки на всички в залата, че основното предназначение на конференцията е да събере на едно място хората на словото и науката, които да предадат своя опит и постижения, както и да споделят своите изследователски проблеми, проф. Антонова изказа тревогата си от факта, че Институтът посреща своята осемдесета годишнина в обстановка на война – така, както е било и в годината на неговото основаване.

Вицепрезидентът на Република България г-жа Илияна Йотова започна поздравителната си реч с акцент върху наситения с празници месец май и го нарече „духовен природен календар“, в който напълно основателно намира място и Международната юбилейна конференция на Института за български език. Г-жа Илияна Йотова подчерта, че българският език е жив език, който има нужда от това да бъде поставен на своето

¹ Повече за годишнината от рождението на акад. Стоян Романски вж. Абаджиева, М. 140 години от рождението на академик Стоян Романски – В: Списание на Българската академия на науките, кн. 2, 2022 г., с. 52-55.

² Повече за текущите проекти на Института за български език можете да научите от неговия сайт на адрес <https://ibl.bas.bg/category/projects/current-projects/>. Изминалите проекти са достъпни на <https://ibl.bas.bg/category/projects/past-projects/>.

заслужено място, сред европейската и световната лингвистика. Вицепрезидентът на Република България сподели с аудиторията в залата тревогата си от намалелите лекторати по български език в чужбина, които преди 30 години са били около 200, а днес са по-малко от 40, и изрази своята надежда, че българският език ще възвърне изгубените си позиции и че ще се издигне нивото на преподаване на български език в чужбина.

Други важни акценти в речта на г-жа Йотова бяха изтъкването на ролята на България за утвърждаването на славянската писменост и необходимостта да се популяризируют историческите факти, свързани с делото на княз Борис-Михаил. В края на своята реч г-жа Йотова представи предстоящите инициативи, посветени на кирилицата и българския език зад граница, които Президентството на Република България е планирало.

Негово Превъзходителство посланикът на Република Полша в Република България г-н Мачей Шимански произнесе своята поздравителна реч на отличен български език, с което направи много силно впечатление на всички в залата. Той благодари сърдечно за поканата да присъства като официален гост на церемонията по откриването на конференцията и сподели желанието си да се почувства като преди повече от 30 години, когато е имал честта и голямото удоволствие да си сътрудничи с Института по съвместен проект между БАН и Полската академия на науките, ориентиран към съставянето на „Българско-полска съпоставителна граматика“.

Работната част на конференцията беше открита с пленарен доклад на проф. Петър Сотиров (Университет „Мария Кюри-Склодовска“, Люблин, Полша) на тема „За някои недостатъчно изследвани полета на българо-полската съпоставителна лексикология“. В рамките на програмата бяха представени 74 доклада от учени и изследователи, представители на 25 научни институции от България и света, сред които Институт по славистика, Полска академия на науките; Университет „Адам Мицкевич“, Познан, Полша; Лодзки университет, Полша; Университет в Нова Горица, Словения; Институт по лингвистика „Йоргу Йордан – Александру Росети“, Румънска академия на науките; Ярославски държавен педагогически университет, Русия; Санктпетербургски държавен университет, Русия; Институт за лингвистични изследвания, Санкт Петербург; Самарски изследователски национален университет „Акад. Сергей Павлович Корольов“, Русия; Институт по славянознание, Руска академия на науките; Институт по езикознание, Руска академия на науките; Институт за руски език, Руска академия на науките; Одески национален университет „Иля Мечников“, Украйна; Софийски университет „Св. Климент Охридски“; Югозападен университет „Неофит Рилски“; Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“; Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“; Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“ и др. Участвали са 17 чужди учени от 5 страни.

В по-голямата си част конференцията се проведе присъствено, но имаше и доклади, които бяха представени дистанционно, като през цялото време сесиите бяха достъпни онлайн. Работата на отделните секции се излъчваше в реално време и в YouTube, а линковете към съответните записи са активни на уеб страницата на конференцията на адрес <https://ibl.bas.bg/mezhdunarodna-yubileyna-konferentsiya-na-instituta-za-balgarski-ezik-vprof-lyubomir-andreytchin-2022/>.

По традиция и за улеснение Сборникът с докладите беше публикуван предварително и може да бъде изтеглен в PDF формат от горепосочения линк (секция „Сборник“). Това дава възможност за предварително запознаване с труда и достиженията на участниците, което, от своя страна, привлича допълнителен интерес към разискването на темите в рамките на дискусиите.

Не бих могла в настоящия кратък обзор да открия значимостта на един или друг доклад, защото всеки един от участниците представи на високо научно ниво резултати-

те от своите последни изследователски търсения. Направи ми впечатление, в сравнение с предишните издания на конференцията, че науката за българския език се развива все повече в търсене на допирни точки с други науки, не само хуманитарни, но и компютърни и визуални. Задълбочават се сравнителните анализи между българския и другите славянски езици, като интересите на изследователите се насочват не само към чисто научните резултати, но и към ежедневните човешки измерения на науката, чрез която всеки отделен човек може да осмисли по-добре своето място в света чрез познанията си за езика.

Неформалните разговори по време на почивките и кафе-паузите допълниха събитието с приятелски дух и укрепиха чувството за взаимност и колегиалност между участниците. Очаквано, именно в тези промеждутъци, бяха направени планове за бъдещи проучвания и се родиха нови идеи за общо сътрудничество между отделните институции.